

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej.....	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomii edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mikula: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households’ financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households’ debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziątek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Anna Krzysztofek

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

NORMY I STANDARDY SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW

Streszczenie: Społeczna odpowiedzialności biznesu jest ostatnio jednym z istotniejszych i najczęściej poruszanych problemów współczesnego świata. Dobrowolność stosowania CSR spowodowała, iż wiele przedsiębiorstw zmieniło taktykę swojego zarządzania i relacje z otoczeniem. Dla zapewnienia przejrzystej realizacji społecznej odpowiedzialności na różnych poziomach funkcjonowania przedsiębiorstw podjęto starania odnośnie do normalizacji i niezależnej oceny działań w tym zakresie. Przedsiębiorstwa, chcąc sprostać oczekiwaniom interesariuszy, wdrażają standardy CSR oraz poddają się audytowi społecznemu. Obecnie istnieje szereg różnorodnych narzędzi pozwalających na zweryfikowanie społecznych, środowiskowych oraz etycznych aspektów funkcjonowania biznesu.

Słowa kluczowe: społeczna odpowiedzialność, standaryzacja, normy.

1. Wstęp

Społeczna odpowiedzialności biznesu (*Corporate Social Responsibility – CSR*) jest ostatnio jednym z istotniejszych i najczęściej poruszanych problemów współczesnego świata. Stała się koncepcją istotną dla wszystkich podmiotów funkcjonujących na rynku. Dobrowolność stosowania CSR spowodowała, iż wiele przedsiębiorstw zmieniło taktykę swojego zarządzania i relacje z otoczeniem. Działania w obszarze CSR stają się coraz powszechniej codzienną praktyką przedsiębiorstw.

W obecnych czasach, kiedy rynek oferuje tak wiele produktów, podaż przewyższa popyt, przedsiębiorstwa muszą nieustannie „walczyć” o utrzymanie klienta, firmy starają się budować obraz społecznie odpowiedzialnych. W ten sposób starają się uzyskać poparcie i zaufanie klientów, pracowników, kontrahentów oraz władz lokalnych.

Jednym z najcenniejszych elementów wartości niematerialnych przedsiębiorstwa jest reputacja¹. Współczesne organizacje są świadome, że sama dbałość o ja-

¹ J. Adamczyk, *Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw. Teoria i praktyka*, PWE, Warszawa 2009, s. 170.

kość wyrobów i usług, choć nieodzowna, już nie wystarcza. By funkcjonować na rynku, muszą dostosowywać się do ciągle zmieniającego się otoczenia. Niezbędne jest stosowanie takich zasad, jak troska o środowisko naturalne, szeroko rozumiane bezpieczeństwo pracownika, interesy społeczności lokalnej, jak również całego społeczeństwa².

Wszelkiego rodzaju procedury, zasady związane z istotnymi elementami odpowiedzialności społecznej, tak jak każde działanie w przedsiębiorstwie, wymagają kontroli³. Uzasadnienie jest bardzo proste: zbyt często pojawiają się niezgodności pomiędzy wartościami głoszonymi przez firmy a stosowaną praktyką. Samo podawanie do publicznej opinii opracowanych kodeksów postępowania, w których są zawarte wartości i zasady postępowania, to już za mało. Deklaracje nie są wystarczające. Dlatego konieczna stała się weryfikacja – najlepiej zewnętrzna – przyjmowanych zasad odpowiedzialności. Prawidłowa implementacja koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu do praktyki gospodarczej wymagała stworzenia odpowiednich wytycznych. Dla zapewnienia przejrzystej realizacji społecznej odpowiedzialności na różnych poziomach funkcjonowania przedsiębiorstw podjęto starania odnośnie do normalizacji i niezależnej oceny działań w tym zakresie. Przedsiębiorstwa, chcąc sprostać oczekiwaniom interesariuszy, wdrażają znormalizowane standardy CSR oraz poddają się audytowi społecznemu⁴. Obecnie istnieje szereg bardzo różnorodnych narzędzi pozwalających na zweryfikowanie społecznych, środowiskowych oraz etycznych aspektów funkcjonowania biznesu.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie systemu normalizacji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Dla realizacji tego celu analizie poddane zostaną instrumenty, narzędzia realizacji CSR, między innymi zaprezentowane zostaną typy i rodzaje norm i standardów CSR, a także ich rola i znaczenie w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa.

2. Regulowanie CSR

Społeczna odpowiedzialność biznesu to koncepcja żywa i dynamiczna, wokół której od lat toczy się nieustannie dyskusja. Przedsiębiorstwa różnie podchodzą do społecznej odpowiedzialności. Jedne z nich odrzucają ją, inne podejmują tylko ograniczone działania, a jeszcze inne akceptują tę koncepcję i angażują się w odpowiedzialne zadania⁵.

² S. Zapała, M. Kaźmierczak, *Ryzyko ciągłość biznesu, odpowiedzialność społeczna. Nowoczesne koncepcje zarządzania*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011, s. 160.

³ J. Nakonieczna, *Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw międzynarodowych*, Difin, Warszawa 2008, s. 109.

⁴ J. Adamczyk, *op. cit.*, s. 170.

⁵ A. Crane, D. Matten, *Business Ethics. Managing corporate citizenship and sustainability in the age of globalization*, Oxford 2010, s. 24.

Realizowanie koncepcji odpowiedzialnego biznesu opiera się na zasadzie pełnej dobrowolności, nie wynika z żadnych zobowiązań prawno-ustawowych. Firmy same decydują o tym, czy wdrażają zasady CSR. Mimo iż podkreśla się dobrowolność stosowania tej koncepcji, to podjęcie decyzji o jej wdrażaniu pociąga za sobą konieczność prowadzenia konsekwentnych i systematycznych działań. CSR staje się wtedy zobowiązaniem, którego zaniedbywanie jest negatywnie oceniane przez interesariuszy⁶.

Debata wokół tej koncepcji zaczęła się w 2001 roku. Wtedy to Komisja Europejska opublikowała dokument „Green Paper on Corporate Social Responsibility”, zwany Zieloną Księgą. W proces konsultacji włączyły się instytucje unijne: dyrekcje generalne Komisji ds. zatrudnienia, spraw socjalnych, przedsiębiorstw i społeczeństwa informacyjnego, handlu, ochrony środowiska, przedstawiciele sektora przedsiębiorców, związki zawodowe, media, eksperci, organizacje pozarządowe i instytucje naukowe. Efektem konsultacji po opublikowaniu Zielonej Księgi stał się nowy dokument – strategia realizacji i upowszechniania społecznej odpowiedzialności biznesu: „White Paper: Communication on CSR” – Biała Księga. Dokument ten jest adresowany do instytucji europejskich, państw członkowskich, partnerów społecznych, organizacji biznesowych i konsumenckich. Określone zostały w nim działania, jakie Unia Europejska powinna podjąć w zakresie promocji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw⁷.

3. Instrumenty, narzędzia realizacji CSR

Rosnące zainteresowanie w ostatnich latach społeczną odpowiedzialnością oraz wpływem biznesu na otoczenie zrodziło zapotrzebowanie na pomiar uzyskiwanych wyników. Nie ma jeszcze powszechnie uznanych standardów odpowiedzialności, nie ma też takich standardów, które obejmowałyby wszystkie obszary odpowiedzialności i wszystkie stosowane instrumenty⁸. Jednak w ostatnich latach przedsiębiorstwa zaczęły przygotowywać i publikować raporty społeczne. Obejmowały one różnorodne wskaźniki. W związku z tym pojawiło się wiele inicjatyw oraz organizacji, które wspólnie z sektorem biznesu zaczęły podejmować się poszukiwania, przygotowania zasad, wytycznych, metod i standardów dla celów tworzenia raportów⁹. Doprowadziło to do powstania wielu instrumentów pozwalających mierzyć, oceniać, usprawniać, wdrażać działania firm w obszarze CSR i skutecznie komuniko-

⁶ J. Reichel, *Jak uczyć o społecznej odpowiedzialności i zrównoważonym rozwoju. Przewodnik dla nauczycieli*, Forum Odpowiedzialnego Biznesu, Warszawa 2011, s. 14.

⁷ <http://odpowiedzialnybiznes.pl/pl/baza-wiedzy/o-csr/co-to-jest-csr.html> [24.03.2013].

⁸ B. Rok, *Odpowiedzialny biznes w nieodpowiedzialnym świecie*, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, Forum Odpowiedzialnego Biznesu, Warszawa 2004, s. 41.

⁹ W. Rybak, *Etyka menedżera – społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, PWN, Warszawa 2009, s. 152.

wać o nich¹⁰. W rezultacie tego firmy zaczynają stosować coraz więcej standardów, a wśród nich można wymienić te znajdujące się w tab. 1.

Tabela 1. Klasyfikacja najważniejszych inicjatyw podejmowanych w ramach standaryzacji działań w obszarze CSR

Zasady postępowania – kodeksy	Standardy zarządzania – normy	Raportowanie	Wskaźniki giełdowe
Kodeksy międzynarodowe: <ul style="list-style-type: none"> • OECD • MOP • UE 	Dotyczące warunków pracy: <ul style="list-style-type: none"> • SA 8000 • ILO – OSH 2001 • OHSAS 18001 	GRI AA 1000	<ul style="list-style-type: none"> • DJSI – <i>Dow Jones Sustainability Index</i> • FTSE4Good – <i>Financial Time Stock Exchange 4 Good</i> • <i>Ethibel Sustainability Index</i> • <i>Domini Social Index</i> • <i>Respect Index</i>
Kodeksy organizacji pozarządowych: <ul style="list-style-type: none"> • UN Global Compact • Amnesty International • ICFTU • ISO 2600 	Dotyczące jakości zarządzania: <ul style="list-style-type: none"> • Rodzina ISO 9000 • ISO CR MSS • EFQM • AA Account Ability 1000 		
Kodeksy przedsiębiorstw, związków branżowych: <ul style="list-style-type: none"> • Globalne zasady Sullivana • The Cares Principles, Okrągły stół z Caux 	Dotyczące zarządzania środowiskiem: <ul style="list-style-type: none"> • EMAS • ISO 14000 		
Kodeksy wspólne: <ul style="list-style-type: none"> • ETI 	Inne: <ul style="list-style-type: none"> • ISO 26000 	Inne: <ul style="list-style-type: none"> • CDJES • BITC 	

Źródło: opracowanie na podstawie: R. Karaszewski, M. Karwacka, A. Paluszek, *Spoleczna odpowiedzialność biznesu. Perspektywy i kierunki rozwoju*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2011, s. 204-204 oraz P. Hąbek, P. Szewczyk, *Spoleczna odpowiedzialność a zarządzanie jakością*, Politechnika Śląska, Gliwice 2010, s. 29-34.

Standardy i instrumenty CSR są odpowiedzią na potrzeby w zakresie wytycznych odnośnie do metod implementacji zasad odpowiedzialności w codziennej praktyce biznesowej firm, a jednocześnie w zakresie wskaźników, metod i narzędzi ewaluacji, oceny oraz komunikacji praktyk odnoszących się do społecznych, środowiskowych oraz etycznych aspektów funkcjonowania biznesu.

¹⁰ R. Karaszewski, M. Karwacka, A. Paluszek, *Spoleczna odpowiedzialność biznesu. Perspektywy i kierunki rozwoju*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2011, s. 199.

Aby efektywnie wdrożyć zasady i narzędzia CSR, niezbędne jest podjęcie pięciu działań, takich jak¹¹:

- 1) identyfikacja i wybór norm i zasad CSR najbardziej odpowiednich dla zainteresowanej firmy,
- 2) wdrożenie metod angażowania wszystkich ważnych interesariuszy w rozwój i umacnianie działań obszarze CSR w przedsiębiorstwie,
- 3) wdrożenie efektywnych procesów i systemów w obszarze CSR, które przyniosą mierzalne, dające się sprawdzić rezultaty,
- 4) wdrożenie metod umożliwiających zweryfikowanie postępu prac w zakresie CSR,
- 5) wdrożenie skutecznych metod raportowania i komunikowania w stosunku do interesariuszy i społeczeństwa.

4. Typy i rodzaje norm i standardów CSR

Znajomość CSR oraz jej instrumentów jest niezbędna w celu prawidłowego rozumienia oraz wdrażania strategii działania współczesnego biznesu. Jest bardzo ważna nie tylko dla przedsiębiorców, lecz także dla konsumentów¹².

Istnieniu szeregu inicjatyw i stylów instrumentów towarzyszy duże zróżnicowanie w zakresie rozmiarów, zawartości, zasięgu oddziaływania, jak również poziomu udokumentowania, sformalizowania, możliwości wdrożenia oraz istnienia systemu monitoringu. Różnice uzależnione są w szczególności od obszaru, którego dotyczy dany instrument, jak również od źródła pochodzenia danego instrumentu.

Zbyt duża liczba inicjatyw w tym obszarze sprawia, że nie dają się one w łatwy sposób porównać i zastosować, a także konsumenci mogą czuć się zagubieni, dezorientowani i przytłoczeni ich liczbą i zróżnicowaniem.

Próby ich uporządkowania i kodyfikacji podejmowała m.in. Komisja Europejska¹³. Narzędzia te można klasyfikować na wiele sposobów. Specjaliści wymieniają kilka propozycji uszeregowania i klasyfikacji standardów, przykładowo:

- 1) rodzaj organizacji, który podjął się ich usystematyzowania,
- 2) przestrzenny zasięg oddziaływania,
- 3) typy instrumentów,
- 4) źródła pochodzenia,
- 5) zakres przedmiotowy i tematyka,
- 6) odbiorcy.

¹¹ *The Desirability and Feasibility of ISO Corporate Social Responsibility Standards*, Raport końcowy, ISO COPOLCO 2002, s. 53.

¹² R. Karaszewski, M. Karwacka, A. Paluszek, *op. cit.*, s. 200.

¹³ *Mapping instruments for Corporate Social Responsibility*, European Commissions, Directorate-General for Employment and Social Affairs, 2003; *ABC of the main instruments of Corporate Social Responsibility*, European Commission, Directorate-General for Employment and Social Affairs, 2004.

Jednym z kryteriów podziału jest rodzaj organizacji, które podjęły się działań formalizujących podstawowe zasady postępowania w biznesie. Instrumenty CSR publikowane są bowiem przez instytucje zarówno publiczne, jak i niepubliczne. Wśród autorów znajdują się zrzeszenia przedsiębiorstw, państwowe urzędy normalizacji, biura audytorskie, agencje ratingowe, uniwersytety, stowarzyszenia obywatelskie, władze publiczne¹⁴.

Ze względu na zasięg przestrzenny oddziaływania niektóre zbiory dokumentów rozpowszechniane są w wymiarze¹⁵:

- międzynarodowym (np. ISO 9000, ISO 14000, SA 8000, AA 1000, GRI, ISO 26000),
- regionalnym – europejskim (np. EMAS, EU eco-label),
- krajowym (np. AFNOR SD 2100 Guidelines on sustainable development we Francji, PNE 165010 w Hiszpanii czy Błękitny Anioł w Niemczech).

Kolejny podział narzędzi to zakres przedmiotowy, który odnosi się do trzech filarów zrównoważonego rozwoju – czyli do tego, czy dany instrument dotyczy kwestii społecznych, ekologicznych czy ekonomicznych, lub zależy od tego, jakich sektorów gospodarki/grup towarów dany instrument dotyczy.

Kolejne kryterium to podział ze względu na głównych odbiorców analizowanych instrumentów. Wskazać tu można trzy zasadnicze grupy:

- 1) narzędzia skierowane do przedsiębiorstw – społecznie odpowiedzialne zarządzanie,
- 2) narzędzia skierowane do konsumentów – społecznie odpowiedzialna konsumpcja,
- 3) narzędzia skierowane do inwestorów – społecznie odpowiedzialne inwestycje.

W ramach wymienionych wyżej obszarów instrumenty CSR można pogrupować w zależności od tego, czy są to¹⁶:

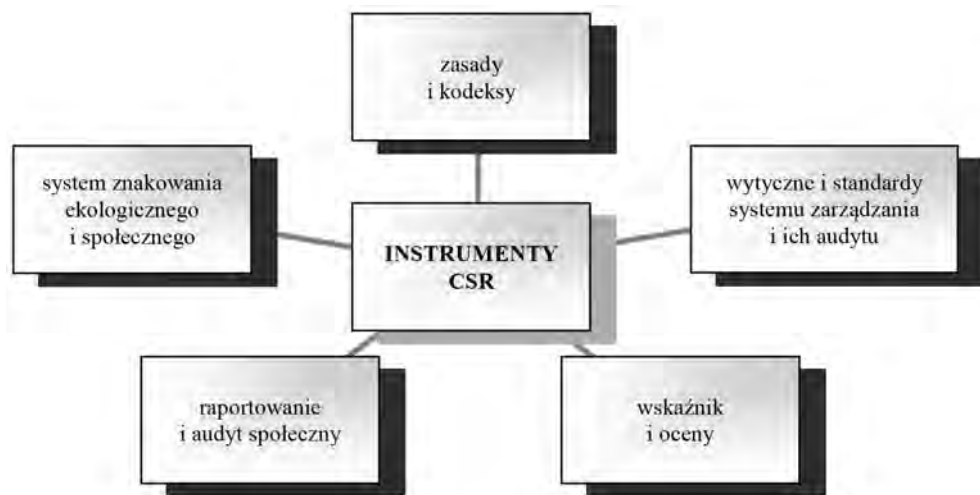
1. Zasady i kodeksy postępowania – zasady, kodeksy, wytyczne zawierające pewne ogólnie przyjęte zasady odpowiedzialnego funkcjonowania firm, których celem jest dostarczenie przedsiębiorstwom zarówno pewnych wzorców, jak i pożądaných, właściwych metod postępowania¹⁷. Nie są one poddawane zewnętrznej weryfikacji (audyt zewnętrzny), jak również nie ma formalnych mechanizmów ich implementacji. Niektóre z nich uwzględniają elementy raportowania (np. firmy biorące udział w UN Global Compact, The Ethical Trading Initiative lub Globalne Zasady Sullivana). Inne poddawane są zewnętrznej nadzorowi, nieformalnej ocenie społecznej

¹⁴ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie etycznego handlu i systemów gwarancji konsumenckiej, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, 2006/C 28/15.

¹⁵ R. Karaszewski, M. Karwacka, A. Paluszek, *op. cit.*, s. 201.

¹⁶ *Mapping instruments for Corporate Social Responsibility*, M.J. Montero, R.A. Araque, J.M. Rey, *Occupational health and safety in the framework of corporate social responsibility*, "Safety Science" 2009, nr 47, s. 1440-1445.

¹⁷ J. Samelak, *Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego*, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Poznań 2013, s. 36.

Rys. 1. Rodzaje instrumentów CSR

Źródło: opracowano na podstawie J. Samelak, *Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego*, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Poznań 2013, s. 36-37.

(np. monitorowanie przez WHO/UNICEF lub inne organizacje pozarządowe), albo też formalnej (np. system Krajowych Punktów Kontaktowych w przypadku Wytycznych OECD dla Przedsiębiorstw Międzynarodowych)¹⁸. Zaliczane są do nich również kodeksy branżowe, zawierające kwestie specyficzne dla przedsiębiorstw prowadzących biznes w jednym obszarze (np. IPIECA, ICMM itp.).

2. Wytyczne i standardy systemów zarządzania i certyfikacji podlegające audytowaniu – wytyczne, standardy, które mogą być wdrożone, poddane audytowi, rewizji oraz zewnętrznej certyfikacji na zgodność z danym standardem (adekwatnym dla obszaru, którego dotyczą). Pozwalają przedsiębiorstwom ulepszać ich wewnętrzny proces wdrażania zasad CSR, jak również uwiarygodnić swoje działanie przed konsumentami i innymi interesariuszami przez certyfikację oraz weryfikację. Charakterystyczna dla nich jest konieczność poddawania ich audytowi, rewizji oraz zewnętrznej certyfikacji¹⁹. Narzędzia te służą do praktycznej implementacji aspektów społecznej odpowiedzialności w przedsiębiorstwie. Zaliczamy do nich np. rodzinę norm ISO, EMAS – *Eco Management and Audit System*, System Ekozarządzania i Audytu, standard SA8000, FSC – *Forest Stewardship Council*, System Certyfikacji Produktów i Gospodarki Leśnej)²⁰.

¹⁸ R. Karaszewski, M. Karwacka, A. Paluszek, *op. cit.*, s. 202.

¹⁹ E. Mazur-Wierzbicka, *CSR w dydaktyce, czyli jak uczyć studentów społecznej odpowiedzialności*, Stowarzyszenie Kreatywni dla Szczecina, Szczecin 2012, s. 56-57.

²⁰ J. Samelak, *op. cit.*, s. 36.

3. Wskaźniki oceny – indeksy, wskaźniki oceny używane przez agencje (fundusze) inwestycyjne do sporządzania rankingów firm pod kątem ich społecznego zaangażowania. Są to zestawy kryteriów używanych do tworzenia wskaźników ocen stosowanych przez fundusze inwestycyjne. Ich podstawowym celem jest identyfikacja przedsiębiorstw kwalifikujących się do włączenia w zakres koszyka inwestycyjnego²¹. Wykorzystywane są m.in. przez fundusze inwestycyjne, agencje inwestycyjne (SRI) lub prywatnych inwestorów w celu zidentyfikowania firm spełniających ich wymogi w zakresie odpowiedzialności społecznej. Instrumentami wykorzystywanymi tutaj są m.in. *Dow Jones Sustainability Index*, *FTSE4Good*, *Good Selection ASPI – Vigeo Group Criteria*, polski *Respect Index* oraz indywidualne metody oceny i weryfikacji poszczególnych funduszy²².

4. Wytyczne raportowania i komunikacji – oparte na podejściu procesowym, obejmują wskazówki co do mechanizmów raportowania, które należy doskonalić, aby osiągnąć założone cele, dostarczają firmom metod, procedur komunikacji, prowadzenia dialogu z interesariuszami. Nie określają wymaganego poziomu wyników, lecz wyznaczają ramy dla sposobów komunikowania swoich osiągnięć. Odpowiadają na kwestie niepokojące oraz potrzeby interesariuszy w obszarze społecznych, środowiskowych i ekonomicznych aspektów działania przedsiębiorstw. Możemy tu wymienić np.: Wytyczne Global Reporting Initiative oraz standardy AA1000APS i AA1000SES. Podobnie jak w przypadku kodeksów istnieje również szereg wytycznych branżowych, wskazujących istotne treści i tematy do komunikowania²³.

5. Systemy znakowania ekologicznego i społecznego – polegają na dobrowolnym nadawaniu przez organizacje publiczne lub prywatne etykiet (specjalnych znaków jakościowych) w celu upowszechniania oraz promowania wśród konsumentów produktów, które są społecznie lub/i środowiskowo bardziej przyjazne od innych przy porównywalnych parametrach użytkowych i funkcjonalnych²⁴. Są postrzegane jako narzędzia właściwe dla społecznie odpowiedzialnej konsumpcji, gdyż oznaczenia takie wpływają na wybór konsumenta, który staje się najważniejszym elementem całego procesu certyfikacji i podstawowym przedmiotem zainteresowania producentów²⁵.

6. Standardy weryfikacji (audytu, poświadczenia) raportów FSG, które stanowią podstawę audytu i poświadczenia wiarygodności takich raportów, jak np.: AA1000AS, ISAE 3000.

Do najważniejszych regulacji spośród norm, standardów i wytycznych można zaliczyć²⁶:

²¹ E. Mazur-Wierzbicka, *op. cit.*, s. 57.

²² R. Karaszewski, M. Karwacka, A. Paluszek, *op. cit.*, s. 202.

²³ L. Makuch, *op. cit.*, s. 7.

²⁴ R. Karaszewski, M. Karwacka, A. Paluszek, *op. cit.*, s. 206.

²⁵ S. Hartlieb, B. Jones, *Humanizing Business Through Ethical Labelling: Progress and Paradoxes In the UK*, "Journal of Business Ethics" 2009, nr 88, s. 583-600.

²⁶ J. Samelak, *op. cit.*, s. 37.

- standardy i normy systemów społecznie odpowiedzialnego zarządzania przedsiębiorstwem i ich audytu: SA8000, AA1000ASP, AAI000SES, ISO 26000,
- wytyczne i normy raportowania kwestii odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw: Wytyczne GRI oraz ISO 26000,
- standardy dotyczące weryfikacji wiarygodności raportów ESG: AA1000AS, ISAE3000.

Natomiast B. Rok wyróżnia następujące standardy, systemy wspierające zarządzanie społeczną odpowiedzialnością przedsiębiorstw²⁷:

1) standardy procesu (*Process standards*) – określają procedury kształtowania relacji z interesariuszami, komunikacji, budowania systemów zarządzania (AA1000, GRI);

2) standardy wyników (*Performance standards*) – określają, co jest dopuszczalne, a co nie (*Global Compact*, Konwencje MOP);

3) standardy zasad (*Foundation standards*) – określają najlepszą praktykę w poszczególnych obszarach (Wytyczne OECD);

4) standardy certyfikowane (*Certification standards*) – określają, jaki powinien być system zarządzania w danym obszarze, aby uzyskać certyfikat (SA8000, ISO14001, EMAS);

5) standardy przeglądów (*Screening standards*) – określają, jakie warunki należy spełnić, aby przedsiębiorstwo zostało zakwalifikowane do danej grupy firm (FTSE-4GOOD, DJSGI).

5. Rola i znaczenie norm oraz standardów odpowiedzialnego biznesu

Społeczna odpowiedzialność jest coraz bardziej rozpowszechniona w praktyce biznesowej przedsiębiorstw. Stosowanie standardów oraz norm odpowiedzialności społecznej wymaga ich znajomości – co niewątpliwe – wymaga także przekonania, że ich stosowanie cieszy się legitymizacją.

Wraz ze wzrostem powszechności stosowania koncepcji CSR w codziennej praktyce biznesowej oraz w obliczu coraz szerszego kręgu działań operacyjnych w ramach przedsiębiorstwa zaczął się pojawiać nacisk w kierunku tworzenia i stosowania narzędzi i instrumentów. Firmy rozwijają systemy implementacji, oceny i ewaluacji polityk i praktyk CSR. Obejmuje to takie kwestie, jak: ustalanie i definiowanie celów odpowiedzialności społecznej, procesów, podziału ról, potrzeb szkoleniowych, mechanizmów mierzenia postępów i raportowania, informowania interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych o podjętych zobowiązaniach, ustalonych celach oraz stopniu ich wypełniania, działaniach w tym celu podjętych oraz ich aktualnym i potencjalnym wpływie na otoczenie²⁸.

²⁷ B. Rok, *op. cit.*, s. 41.

²⁸ Ł. Makuch, *op. cit.*, s. 36.

Obecnie przedsiębiorstwa mają do dyspozycji szereg narzędzi ułatwiających obiektywizację społecznej odpowiedzialności. Standardy oraz normy opracowywane przez niezależne ośrodki ułatwiają wdrożenie społecznej odpowiedzialności do systemu przedsiębiorstwa oraz potwierdzają i weryfikują stosowanie tej koncepcji. Weryfikacja – najlepiej o niezależnym od przedsiębiorstwa charakterze – ma szczególne znaczenie, gdyż pozwala na obiektywne stwierdzenie, jak rzeczywiście realizowane są deklaracje społeczne przedsiębiorstwa.

Wszelkie narzędzia z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu są wdrażane na zasadzie dobrowolności. W praktyce jednak, zwłaszcza w krajach o dłuższej tradycji implementowania założeń odpowiedzialnego biznesu do praktyki gospodarczej (Europa Zachodnia, Stany Zjednoczone), firmy są poddawane presji zarówno ze strony świadomego społeczeństwa, jak i ze strony konkurentów i partnerów biznesowych. Znane są również przypadki w funkcjonowaniu biznesu, kiedy to koncern uzależniał współpracę z dostawcą od spełniania przez niego określonych standardów z zakresu społecznej odpowiedzialności²⁹.

Podstawowym celem konstruowania wszelkich instrumentów jest tworzenie podstaw dotyczących praktyk CSR. Posiadają one jeszcze wiele innych funkcji. Mają zachęcać do ciągłego rozwoju, doskonalenia, tworzenia coraz bardziej rozbudowanych, indywidualnych dla każdej firmy programów i strategii budowanych na podstawie wytycznych CSR. Stanowią pomoc dla organizacji w kwestii zarządzania społeczną odpowiedzialnością, gdyż podsuwają wzory postępowania i metody ich implementacji, uczą oceniać i uwzględniać w swej działalności wpływ na otoczenie podejmowanych działań operacyjnych. Pokazują firmom, jak ulepszyć strategiczne zarządzanie społeczną odpowiedzialnością, zwiększyć wydajność i wiarygodność przedsiębiorstwa w tym zakresie. Pomagają zidentyfikować ryzyko związane ze społecznymi, środowiskowymi i etycznymi czynnikami i zarządzać nim, prowadzić dialog i angażować interesariuszy we współpracę oraz zwiększyć całkowitą wydajność i efektywność przedsiębiorstwa poprzez zbieranie i analizę informacji o własnych działaniach oraz ich społecznym i środowiskowym wpływie, lepszą współpracę i koordynację pomiędzy poszczególnymi częściami firmy, a także, w długim okresie, racjonalizację wydatków, niższymi kosztami pozyskania informacji, mniejszą liczbą kryzysów oraz lepszą znajomością rynku³⁰.

Zaletą istniejących międzynarodowych standardów CSR jest ich harmonizacja. Przykładem polskiej inicjatywy w tym zakresie jest projekt „Koalicja na rzecz odpowiedzialnego biznesu”, która powstała z pomysłu Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej oraz największych polskich przedsiębiorstw (Orange Polska, Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa, GlaxoSmithKline, Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń oraz z firmy Danone) jako odpowiedź na potrzebę zmiany dotyczącej percepcji CSR, kryteriów odpowiedzialności, opłacalności, motywów wdrażania

²⁹ E. Mazur-Wierzbicka, *op. cit.*, s. 58.

³⁰ Ł. Makuch, *op. cit.*, s. 6.

idei odpowiedzialnego biznesu. Najważniejszym rezultatem projektu jest Kodeks Odpowiedzialnego Biznesu – zbiór zasad, które wskazują kluczowe obszary odpowiedzialności z perspektywy polskiego biznesu³¹.

6. Podsumowanie

Ważnym trendem, który można zaobserwować w ostatnich latach, jest z jednej strony chęć i pewna potrzeba firm co do standaryzacji działań z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu, a z drugiej, próba integracji istniejących standardów.

Jak wspomiano powyżej, istnieje duża różnorodność stosowanych narzędzi CSR. Dotyczy ona wielu aspektów, m.in. rozmiaru, zawartości, stopnia sformalizowania, poziomu udokumentowania, możliwości wdrożenia, istnienia systemu monitoringu³².

Z roku na rok przybywa w Polsce przedsiębiorstw zainteresowanych praktycznym wdrażaniem zasad odpowiedzialności społecznej w swojej działalności. Ilość zaangażowanych środków, postępująca zmiana opinii co do roli i zakresu zadań korporacji w społeczeństwie pozwala przypuszczać, że stanie się ona trwałym elementem strategii przedsiębiorstw, a nie tylko przelotną modą.

Ze względu na fakt, iż koncepcja społecznej odpowiedzialności staje się w ostatnich latach coraz częściej uwzględnianym elementem strategii biznesowych przedsiębiorstw, można przypuszczać, że zapotrzebowanie na funkcjonalne standardy CSR będzie stale wzrastać oraz poszczególne inicjatywy będą zyskiwać na znaczeniu. Realizacja koncepcji społecznej odpowiedzialności wymaga całościowej zmiany funkcjonowania oraz zintegrowanych działań w całej strukturze przedsiębiorstwa. Jej skuteczność jest uzależniona przede wszystkim od konsekwencji i długofalowości, czego gwarantem mogą być sprawdzone, powszechnie uznane i zweryfikowane standardy CSR.

Literatura

- Adamczyk J., *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstw. Teoria i praktyka*, PWE, Warszawa 2009.
- Crane A., Matten D., *Business Ethics. Managing corporate citizenship and sustainability in the age of globalization*, Oxford 2010.
- Hartlieb S., Jones B., *Humanizing Business Through Ethical Labelling: Progress and Paradoxes In the UK*, "Journal of Business Ethics" 2009, nr 88.
- Hąbek P., Szewczyk P., *Spoleczna odpowiedzialność a zarządzanie jakością*, Politechnika Śląska, Gliwice 2010.
- Karaszewski R., Karwacka M., Paluszek A., *Spoleczna odpowiedzialność biznesu. Perspektywy i kierunki rozwoju*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2011.

³¹ <http://www.koalicjacr.pl/> [10.03.2013].

³² E. Mazur-Wierzbicka, *op. cit.*, s. 55-56.

- Mapping instruments for Corporate Social Responsibility, European Commissions, Directorate-General for Employment and Social Affairs, 2003; ABC of the main instruments of Corporate Social Responsibility, European Commission, Directorate-General for Employment and Social Affairs, 2004.*
- Mapping instruments for Corporate Social Responsibility, M.J. Montero, R.A. Araque, Rey J.M., Occupational health and safety in the framework of corporate social responsibility, "Safety Science" 2009, nr 47.*
- Mazur-Wierzbicka E., *CSR w dydaktyce, czyli jak uczyć studentów społecznej odpowiedzialności*, Stowarzyszenie Kreatywni dla Szczecina, Szczecin 2012.
- Nakonieczna J., *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstw międzynarodowych*, Difin, Warszawa 2008.
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie etycznego handlu i systemów gwarancji konsumenckiej, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, 2006/C 28/15.
- Reichel J., *Jak uczyć o społecznej odpowiedzialności i zrównoważonym rozwoju. Przewodnik dla nauczycieli*, Forum Odpowiedzialnego Biznesu, Warszawa 2011.
- Rok B., *Odpowiedzialny biznes w nieodpowiedzialnym świecie*, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, Forum Odpowiedzialnego Biznesu, Warszawa 2004.
- Rybak W., *Etyka menedżera – społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, PWN, Warszawa 2009.
- Samelak J., *Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego*, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Poznań 2013.
- The Desirability and Feasibility of ISO Corporate Social Responsibility Standards, Raport końcowy, ISO COPOLCO 2002.
- Zapała S., Kaźmierczak M., *Ryzyko ciągłość biznesu, odpowiedzialność społeczna. Nowoczesne koncepcje zarządzania*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011.
- www.koalicjacr.pl/ [10.03.2013].
- www.odpowiedzialnybiznes.pl/ [24.03.2013].

NORMS AND STANDARDS OF SOCIAL RESPONSIBILITY IN ENTERPRISES

Summary: Corporate Social Responsibility is one of the most important and more often discussed problems of the present world. Voluntary use of CSR caused that many enterprises changed the policy of their management and relations with their environment. Many efforts were made in the normalization and independent evaluation procedures in order to secure transparent completion of social responsibility on various levels of enterprise. Enterprises are implementing CSR standards and use social audits to meet the needs of stakeholders. Variety of verification tools and verification procedures of social, environmental and ethical aspects of business exist nowadays.

Keywords: Corporate Social Responsibility, standardization, norms.